

Eesti ajakirjanduse andmebaasid Eesti Rahvusraamatukogus

Kristina Pihlau (RiTo 1), Eesti Rahvusraamatukogu parlamendiinfo keskuse juhtiv spetsialist

Eesti Rahvusraamatukogul on andmebaaside koostamise kogemus juba 1991. aasta sügisest, mil lugeja- ja parlamenditeeninduse hõlbustamiseks võeti kasutusele personaalne bibliograafiliste andmebaaside ohjesüsteem ProCite.

Andmebaase koostatakse majandust, poliitikat, õigust, teatrit, muusikat, kujutavat kunsti, filmi, infoteadusi ilukirjandust, rahvaluulet, kirjandusteadust, erinevaid sotsiaaluuringuid ja avaliku arvamuse küsitlusi kajastavate artiklite kohta. Kokku koostatakse Rahvusraamatukogus jooksvalt üle 40 erineva, peamiselt bibliograafilise andmebaasi.

Andmebaasid sisaldavad Eesti trükiajakirjanduses (sh võõrkeelses) ja erialastes kogumikes ilmunud artiklite, kõnede, intervjuude, retsensioonide jms bibliograafilisi kirjeid. Andmebaase täiendatakse iga päev. Andmebaasides ei sisaldu BNS'i ja ETA uudised, sest nendel infoagentuuridel on oma täistekstarhiivid, kust iga soovija võib vajadusel informatsiooni saada. Samuti ei kajastata andmebaasides lühisõnumeid, teateid, kuulutusi, reklaami, lugejakirju (v.a juhul, kui autoriks on Riigikogu liige) ja väljaannete juhtkirju. Mitmes päevalehes üheaegselt ilmunud aktuaalse sündmuse korduva kirjelduse puhul on sisestamiseks valitud põhjalikum, ülejäänud jäetakse baasist välja.

Kõikidel andmebaasidel on otsingu tegemiseks märksõnastikud.

Alates 1999. aastast kasutavad üheksa Eesti teadusraamatukogu ühist infosüsteemi INNOPAC (vthttp://helios.nlib.ee/screens/mainmenu_est.html), mis võimaldab raamatukogudel koostada ühist elektronkataloogi. Lisaks raamatutele on kataloogist leitavad ka Eestis ilmuvate ajakirjade ja erialaste kogumike artiklite bibliograafilised kirjed.

Seoses infotehnoloogia arenguga ja Interneti laia levikuga on Rahvusraamatukogu alustanud pilootprojekti ISE (*Index Scriptorum Estoniae*) teostamist, mille tulemusena saavad raamatukogus koostatavad andmebaasid kättesaadavad olema ka Interneti vahendusel. Praegusel hetkel on ISE ligipääsetav ainult Riigikogu liikmetele ja Riigikogu Kantselei töötajatele.

Parlamenditeeninduses enamkasutatavate bibliograafiliste andmebaaside lühitutvustused

MAJPOL

Andmebaasis on võimalik otsingut teha alates 1. jaanuarist 1993. aastal ilmunud artiklite hulgast.

Teemad. MAJPOL sisaldab andmeid nii Eesti kui kogu maailma regioonide ja riikide majandust ning poliitikat käsitlevate artiklite kohta. Teatud teemade (haridus, keskkond, kultuur, tervishoid, turism, sotsiaalhooldus jm) otsingu puhul on vajalik kasutada ka andmebaase VARIA või ÕIGUS (vt allpool). Juhul kui on tegemist riikliku poliitika ühe osaga,

siis on andmed artikli kohta MAJPOLis; kui teemat on käsitletud õiguslikust aspektist, siis ÕIGUSes; teistel juhtudel on otstarbekam otsida andmebaasist VARIA.

Artiklite valik. Artiklite valikul lähtutakse eelkõige Eesti Rahvusraamatukogu ülesannetest parlamendiraamatukoguna: täielikult on püütud käsitleda Riigikogu, Vabariigi Valitsuse, Presidendi Kantselei, ministriumide, ametite jt riiklike institutsioonidega seonduvat nii üleriigilistes kui maakondlikes väljaannetes.

Info otsimisel tasub teada, et:

- konkreetseid üksikjuhtumeid käsitlevad artiklid (nt konkreetse kinnisvara erastamine vm) on baasis juhul, kui tegemist on laiemat poleemikat tekitanud sündmuse või tuntud isikuga Eesti poliitika- või majanduselus;
- andmebaas ei sisalda kindlates väljaannetes regulaarselt ilmunud ülevaateid (nt valuutakursid, börsiülevaated, maailmaturu hinnaindeksid jm).

VARIA

Andmebaasis on võimalik otsingut teha alates 1. jaanuarist 1994. aastal ilmunud artiklite hulgast.

Teemad. Andmebaas hõlmab laia teemade ringi: ajalugu, religiooni, tervishoidu, pedagoogikat, loodust ja kultuuri.. Andmebaasis kajastatakse ka personaalia artikleid. Juhul kui on tegemist riikliku poliitika ühe osaga või kui antud teemasid käsitletakse õiguslikust aspektist, leiduvad vastavad artiklid andmebaasides MAJPOL ja ÕIGUS.

Artiklite valik. Artikleid bibliografeeritakse antud teemade piires valikuliselt.

Info otsimisel tasub teada, et:

- välja on jäetud kitsalt erialased, tõsiteaduslikud artiklid;
- andmebaas ei sisalda materjale kohaliku tähtsusega üksiksündmuste kohta, nagu näiteks raskused arvutiõppe sisseviimisel mõne maakonna või linna koolis, küll aga leiavad kajastamist kõik olulisemad arvutiõpet käsitlevad artiklid;
- ei kajastata teemasid, mis leiduvad teistes Rahvusraamatukogu elektroonilistes andmebaasides ja kartoteekides (lisaks majandusele, poliitikale ja õigusele ka teater, muusika, kujutav kunst, film, raamatukogundus, ilukirjandus, rahvaluule, kirjandusteadus, sotsiaaluuringud, avaliku arvamuse küsitlused);
- seoses raamatukogusüsteemi INNOPAC kasutuselevõtmisega ei kajastata alates 1999. aasta 1. jaanuarist ajakirjades ja kogumikes ilmunud artikleid, baasist leiab ainult ajalehtedes avaldatu.

ÕIGUS

Andmebaasis on võimalik otsingut teha alates 1. jaanuarist 1994. aastal ilmunud artiklite hulgast.

Teemad. Andmebaasis sisalduvate kirjete valiku põhimõtteks on edastada võimalikult täielik ülevaade Eestis ilmuvatest õiguslastest artiklitest. Andmebaasi on koondatud Eesti õigussüsteemi ning õigusprobleeme kajastavad artiklid, intervjuud ja kõned, samuti õiguslaste teoste retsensioonid. Sõnumitest on esindatud eelkõige sellised, mis kajastavad seaduste vastuvõtmist ja seaduseelnõude koostamise ning menetlemise käiku. Seaduste, seadusemuudatuste ja seaduseelnõude osas fikseeritakse Riigikogu liikmete, fraktsioonide ja komisjonide seisukohad, õiguskantsleri, justiitsministri, riigikohtu esimehe ja riigiametnike seisukohad ning prognoosid, ekspertarvamused ja huvigruppide ettepanekud.

Andmebaasis leiduvad kirjed on süstematiseeritud põhiliste õigusharude järgi.

Artiklite valik. Valiku põhimõtteks on võimalikult täielikult kajastada Eesti ajakirjanduses ilmunud õiguslaste artikleid.

Info otsimisel tasub teada, et:

- ei registreerita kriminaalkroonika ja kohtukroonika rubriikides ilmutat, samuti üksikute kohtuprotsesside kajastusi, v.a juhul, kui kirjutised on analüütilist laadi ning sisaldavad üldistusi, võrdlusi ja statistilisi arvanmeid või kui on tegemist kohtupretsedendiga.

Kasutatud kirjandus

Põlidaas, M. (1997) Andmebaaside kasutamine Rahvusraamatukogu lugejateeninduses. – Raamatukogu, nr. 5, lk. 38.

Andmebaaside (MAJPOL, VARIA, ÕIGUS) juhendid. Käsikirjas.